

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

Περίληψη :

Ο Αλέξιος Στρατηγόπουλος γεννήθηκε στα τέλη του 12ου ή στις αρχές του 13ου αιώνα. Διετέλεσε αξιωματούχος στην υπηρεσία της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας και αργότερα του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου. Τιμήθηκε με τα αξιώματα του μεγάλου δομέστικου και του καίσαρα. Έλαβε μέρος στους πολέμους των αυτοκρατόρων της Νίκαιας κατά του κράτους της Ηπείρου, αλλά το όνομά του συνδέεται κυρίως με την ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους (Ιούλιος 1261). Πέθανε μεταξύ του 1271 και 1275, πιθανώς στην Κωνσταντινούπολη.

Άλλα Ονόματα

Αλέξιος Κομνηνός Στρατηγόπουλος

Τόπος και Χρόνος Γέννησης

τέλη 12ου-αρχές 13ου αιώνα, τόπος άγνωστος

Τόπος και Χρόνος Θανάτου

μεταξύ 1271-1275, πιθανώς Κωνσταντινούπολη

Κύρια Ιδιότητα

στρατιωτικός αξιωματούχος

1. Βιογραφικά στοιχεία

Ο Αλέξιος Κομνηνός Στρατηγόπουλος¹ γεννήθηκε στα τέλη του 12ου ή στις αρχές του 13ου αιώνα. Ο τόπος της γέννησής του δεν μαρτυρείται. Για την οικογενειακή του κατάσταση γνωρίζουμε μόνο ότι ήταν [αριστοκρατικής καταγωγής](#), νυμφευμένος και πατέρας ενός γιου, του Κωνσταντίνου, τον οποίο τύφλωσε ο αυτοκράτορας [Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρις](#) το 1255.² Πέθανε μεταξύ του 1271 και του 1275, πιθανώς στην Κωνσταντινούπολη.

2. Σταδιοδρομία

2.1. Η δράση του Στρατηγόπουλου την περίοδο των Λασκάρων

Το όνομα του Αλεξίου Στρατηγόπουλου αναφέρεται για πρώτη φορά στις πηγές το 1252-1253, όταν λαμβάνει ενεργό μέρος στον πόλεμο που διεξήγαγε ο [Ιωάννης Γ΄ Βατάτζης](#), [αυτοκράτορας της Νίκαιας](#), εναντίον του [δεσπότη](#) της Ηπείρου Μιχαήλ Β΄ Δούκα (1231-1267). Ο Στρατηγόπουλος διοικούσε ένα τμήμα των στρατευμάτων και είχε λάβει την εντολή από τον αυτοκράτορα να λεηλατήσει τις περιοχές που ανήκαν στο δεσποτάτο της Ηπείρου γύρω από τη λίμνη Οστρόβου.

Μετά το θάνατο του Ιωάννη Γ΄ (1254), ο Αλέξιος συνέχισε να υπηρετεί τον νέο αυτοκράτορα Θεόδωρο Β΄, έχοντας έδρα τις Σέρρες. Το 1255 εκστράτευσε μαζί με τον [πιγκέρνη](#) Κωνσταντίνο Τορνίκη εναντίον της Τζέπαινας στη Ροδόπη. Ωστόσο, η ελλιπής προετοιμασία της εκστρατείας οδήγησε σε αποτυχία, προκαλώντας την οργή του αυτοκράτορα. Η αποτυχημένη έκβαση της εκστρατείας υπήρξε πιθανότατα η κύρια αιτία για την οποία ο Στρατηγόπουλος υπέπεσε σε δυσμένεια, αλλά πιθανότατα συνέβαλε και η φιλική σχέση που διατηρούσε με τον μετέπειτα αυτοκράτορα [Μιχαήλ Παλαιολόγο](#), τον οποίο ο Θεόδωρος Β΄ υποπευόταν για συνωμοσία. Ο γιος του Κωνσταντίνος τυφλώθηκε από τον αυτοκράτορα, κατηγορούμενος για προδοσία, ενώ το 1258 ο Αλέξιος φυλακίστηκε. Την περίοδο εκείνη ο Θεόδωρος Β΄ ήταν ιδιαίτερα δύσπιστος απέναντι στη στρατιωτική αριστοκρατία, στην οποία απέδιδε τις κατά καιρούς αποτυχίες του. Δεν είναι γνωστό για πόσο διάστημα παρέμεινε στη φυλακή ο Στρατηγόπουλος. Κατά πάσα πιθανότητα αποφυλακίστηκε μετά το θάνατο του Θεοδώρου Β΄ (16 Αυγούστου 1258), καθώς λίγες ημέρες αργότερα εμφανίζεται να συμμετέχει στην εξέγερση του στρατού και της αριστοκρατίας εναντίον των αδελφών [Μουζαλώνων](#), κηδεμόνων του ανηλίκου [Ιωάννη Δ΄ Λασκάρως](#).

2.2. Η δράση του Στρατηγόπουλου επί Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

Οι φιλικοί δεσμοί του Αλεξίου Στρατηγόπουλου με τον Μιχαήλ Παλαιολόγο τον έκαναν έναν από τους θερμότερους υποστηρικτές της υποψηφιότητας του τελευταίου ως κηδεμόνα και αργότερα συναυτοκράτορα του νεαρού Ιωάννη Δ'. Στα τέλη του 1258 συνόδευσε τον σεβαστοκράτορα [Ιωάννη Παλαιολόγο](#), αδελφό του Μιχαήλ, στην εκστρατεία εναντίον του Μιχαήλ Β' Δούκα της Ηπείρου. Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας ο Αλέξιος προήχθη στη θέση του **μεγάλου δομεστίκου**. Μετά τη μάχη της Πελαγονίας (Ιούλιος 1259), που έκρινε την έκβαση της σύρραξης με τον Μιχαήλ Β' και κατά την οποία ο Αλέξιος αιχμαλώτισε όσους αποτελούσαν τις ενισχύσεις που είχε στείλει ο Μανφρέδος της Σικελίας στον δεσπότη της Ηπείρου, ο μέγας δομεστικός μαζί με τον Ιωάννη Ραούλ καταδίωξαν τον Μιχαήλ Β', ο οποίος είχε καταφύγει στην Άρτα. Πολιόρκησαν αρχικά τα Ιωάννινα. Στη συνέχεια, αφήνοντας ένα τμήμα του στρατού να συνεχίζει την πολιορκία, προωθήθηκαν προς την Άρτα, την οποία κατέλαβαν χωρίς αντίσταση, απελευθερώνοντας και τους αιχμαλώτους που είχε συλλάβει ο Μιχαήλ Β', μεταξύ των οποίων και ο ιστορικός [Γεώργιος Ακροπολίτης](#).³ Για τη συμβολή του στις επιτυχίες αυτές, ο Αλέξιος Στρατηγόπουλος τιμήθηκε με τον τίτλο του **καίσαρα**.

Το 1260 ο Στρατηγόπουλος βρέθηκε και πάλι αντιμέτωπος με τις δυνάμεις της Ηπείρου. Ο γιος του Μιχαήλ Β' Δούκα, Νικηφόρος, που είχε καταφύγει στην αυλή του Μανφρέδου για να ζητήσει βοήθεια ύστερα από τη μάχη της Πελαγονίας, είχε επιστρέψει με ένα σώμα Ιταλών στρατιωτών και επιτέθηκε εναντίον του Αλεξίου και των στρατευμάτων του στην ορεινή περιοχή του Τρικόρφου, κοντά στη Ναύπακτο. Τα βυζαντινά στρατεύματα υπέστησαν ήττα και ο ίδιος ο Στρατηγόπουλος αιχμαλωτίστηκε. Λίγο αργότερα, ωστόσο, αφέθηκε ελεύθερος, έπειτα από συνθήκη ειρήνης που υπογράφηκε ανάμεσα στις δύο πλευρές. Επέστρεψε στη Μικρά Ασία το αργότερο στις αρχές του 1261.

Την άνοιξη του ίδιου έτους επανήλθε στον ελλαδικό χώρο, ύστερα από εντολή του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου: επικεφαλής 800 Βυζαντινών και [Κουμάνων](#) στρατιωτών,⁴ κατευθύνθηκε στη Θράκη, έχοντας κύρια αποστολή τη φρούρηση των συνόρων με τη [Βουλγαρία](#) και παράλληλα την επιτήρηση της [λατινοκρατούμενης Κωνσταντινούπολης](#). Η Κωνσταντινούπολη ήταν σχεδόν αφύλακτη, καθώς το μεγαλύτερο τμήμα της φρουράς, μαζί με το στόλο των [Βενετών](#), πολιορκούσαν ένα οχυρό στη νησίδα [Δαφνουσία](#) στον Εύξεινο Πόντο, ενώ ο Λατίνος αυτοκράτορας Βαλδουίνος Β', που είχε παραμείνει στην πόλη, διέθετε ελάχιστες δυνάμεις. Όταν πληροφορήθηκε την κατάσταση που επικρατούσε,⁵ ο Στρατηγόπουλος αποφάσισε να κατευθύνει τα στρατεύματά του προς την Κωνσταντινούπολη. Τη νύχτα της 24ης προς την 25η Ιουλίου 1261 πέρασε μέσα από την πύλη της Σηλυβρίας (Πηγής) και [κατέλαβε αιφνιδιαστικά την Κωνσταντινούπολη](#), δίνοντας τέρμα στην κατοχή που διαρκούσε από το [1204](#). Στις 15 Αυγούστου ο Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος εισήλθε με μεγάλη επισημότητα στη Βασιλεύουσα και στέφθηκε για δεύτερη φορά αυτοκράτορας, ενώ επέτρεψε στον Αλέξιο Στρατηγόπουλο να τελέσει **θρίαμβο** διαμέσου της πόλης και διέταξε να μνημονεύεται το όνομα του τελευταίου στις λειτουργίες των εκκλησιών επί ένα έτος.

Το 1262 ο Στρατηγόπουλος ηγήθηκε νέας εκστρατείας εναντίον του δεσπότη της Ηπείρου. Ωστόσο, και αυτή τη φορά ο κατακτητής της Κωνσταντινούπολης αποδείχθηκε αδύναμος να αντιμετωπίσει τον Μιχαήλ Β', καθώς το αντίπαλο στράτευμα τον αιφνιδίασε και τον αιχμαλώτισε και πάλι. Στη συνέχεια εστάλη όμηρος στον Μανφρέδο της Σικελίας. Απελευθερώθηκε το 1265, όταν ο βασιλιάς της Σικελίας ζήτησε και πέτυχε την ανταλλαγή του με την αδελφή του Άννα (Κωνσταντία von Hohenstaufen), χήρα του Ιωάννη Γ' Βατάτζη, η οποία κρατούνταν στη Μικρά Ασία.

Το όνομα του Αλεξίου Στρατηγόπουλου εμφανίζεται για τελευταία φορά στις πηγές τον Δεκέμβριο του 1270, σε ένα έγγραφο στο οποίο εγκρίνει δωρεά για τη μονή Θεοτόκου Μακρινίτισσας.

1. Βλ. Zacos, G. - Vegler A., *Byzantine Lead Seals I*, (Basel 1972), αρ. 2756: «Σφραγίς κυρού σα τὰς γραφὰς ὁ Αλεξίου Στρατηγοπούλου και Κομνηνῶν ἐκ γένους».

2. Δε γνωρίζουμε τη συγγένεια του Αλεξίου με το σεβαστό Ιωάννη Στρατηγόπουλο, ο οποίος μαρτυρείται το 1216 ως μέγας λογοθέτης στο κράτος της Νίκειας.

3. Την ίδια περίοδο ο Ιωάννης Παλαιολόγος, συνοδευόμενος από τον Ιωάννη Δούκα, εισέβαλαν στη Θεσσαλία. Βλ. Nicol, D.M., *The Despotate of Epiros* (Oxford 1957), σελ. 186.

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

4. Bartusis M.C., *The Late Byzantine Army. Arms and Society 1204-1453* (Philadelphia 1992), σελ. 27.

5. Ο Αλέξιος Στρατηγόπουλος πληροφορήθηκε την απουσία του μεγαλύτερου τμήματος του στρατού από θεληματάριους, αγρότες που καλλιεργούσαν κτήματα έξω από την Κωνσταντινούπολη. Βλ. Nicol, D.M., *The Last Centuries of Byzantium* (London 1972), σελ. 35.

Βιβλιογραφία :

	Σκουταριώτης Θεόδωρος , <i>Σύνοψις Χρονική</i> , Σάθας, Κ.Ν. (επιμ.), Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη 7, Βενετία – Παρίσι 1894
	Miklosich F., Müller J. , <i>Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana I-VI</i> , Vienna 1860-1890
	Angold M. , <i>A Byzantine Government in Exile. Government and Society under the Lascarids of Nicaea (1204-1261)</i> , Oxford 1975
	Geanakoplos D.J. , <i>Emperor Michael Palaeologus and the West, 1258-1282. A Study in Byzantine-Latin Relations</i> , Cambridge Mass. 1959
	Γεώργιος Ακροπολίτης , <i>Χρονική Συγγραφή</i> , Heisenberg, A. – Wirth, P. (eds), <i>Georgii Acropolitae Opera I</i> (αναθ. P. Wirth), Stuttgart 1978
	Γεώργιος Παχυμέρης , <i>Συγγραφικαί Ιστορίαι</i> , Failler, A. (ed.), <i>Georges Pachymérès. Relations historiques 1-2</i> , Corpus Fontium Historiae Byzantinae 24/1-2, Paris 1984
	Νικηφόρος Γρηγοράς , <i>Ρωμαϊκής Ιστορίας Λόγοι</i> , Shopen, L. (ed.), <i>Nicephori Gregorae Historia Byzantina 1-3</i> , Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonn 1829-1855
	Bartusis M.C. , <i>The Late Byzantine Army. Arms and Society 1204-1453</i> , Philadelphia 1992
	Trapp E. (ed.) , <i>Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit 1-12</i> , Wien 1976-1995
	Dölger F. , <i>Regesten der Kaiserurkunden des Oströmischen Reiches, von 565-1453</i> , 3, München 1979
	Nicol D.M. , <i>The Despotate of Epiros</i> , Oxford 1957
	Zacos G., Verglery A. , <i>Byzantine lead seals 1/1</i> , Basel 1972
	Nicol D.M. , <i>The Last Centuries of Byzantium, 1261-1453</i> , 2nd ed., Cambridge 1993
	Guilland R. , "Le grand domesticat à Byzance", <i>Échos d' Orient</i> , 37, 1938, 53-64
	Failler A. , "Pachymeriana altera", <i>Revue des Etudes Byzantines</i> , 46, 1988, 67-83
	Kazhdan A. , "Strategopoulos, Alexios", Kazhdan, A. (ed.), <i>The Oxford Dictionary of Byzantium 3</i> , New York – Oxford 1991, 1963-1964
	Nicol D.M. , "The Date of the Battle of Pelagonia", <i>Byzantinische Zeitschrift</i> , 49, 1956, 68-71

Δικτυογραφία :

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

	BYZANTINE NOBILITY - Strategopoulos
	http://fmg.ac/Projects/MedLands/BYZANTINE%20NOBILITY.htm#_Toc204583742
	Emperor Michael Palaeologus and the West, 1258-1282. A Study in Byzantine-Latin Relations
	http://www.openlibrary.org/details/emperormichaelpa009839mbp
	Seal of Alexios Komnenos Strategopoulos
	http://www.pbw.kcl.ac.uk/pbw/apps/boulloterion.jsp?bKey=3060

Γλωσσάριο :

	δεσπότης, ο
	Τίτλος που εμφανίστηκε το 12ο αιώνα. Στη διοικητική ιεραρχία το αξίωμα του δεσπότη βρισκόταν κάτω από το αξίωμα του αυτοκράτορα και του συναυτοκράτορα. Από το 14ο αιώνα και εξής τον τίτλο φέρουν οι ηγεμόνες επιμέρους περιοχών, όπως της Πελοποννήσου και της Ηπείρου.
	θρίαμβος, ο
	Οργάνωση πανηγυρικών εκδηλώσεων στην Κωνσταντινούπολη, προκειμένου να εορταστεί η επιστροφή του αυτοκράτορα (ή κάποιου στρατηγού) ύστερα από μια νικηφόρα εκστρατεία. Στο πλαίσιο τους πραγματοποιούνταν παρελάσεις στρατευμάτων με επικεφαλής τον αυτοκράτορα και τους στρατηγούς του, συνοδεία των αιχμαλώτων και λαφύρων που έφερναν μαζί τους από τις κατακτημένες περιοχές, καθώς και ιππικοί αγώνες στον Ιππόδρομο. Ο λαός της πρωτεύουσας (κυρίως οι Δήμοι) συμμετείχαν συνήθως μαζικά και ένθερμα στις εορταστικές εκδηλώσεις.
	καίσαρας, ο
	Στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ο τίτλος του καίσαρα απονεμόταν στον αυτοκράτορα. Επί Διοκλητιανού (284-305) και μετέπειτα, καίσαρας αναγορευόταν ο νεαρός συναυτοκράτορας. Ήταν ο υψηλότερος τίτλος στην ιεραρχία της βυζαντινής αυλής, με διάσημα ένα στέμμα και ένα σταυρό. Τον 8ο αιώνα το αξίωμα του καίσαρα αποδιδόταν συνήθως στο διάδοχο του θρόνου. Τον ύστερο 11ο αιώνα, με τη μεταρρύθμιση του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού (1081-1118), ο καίσαρας υποβαθμίστηκε, έγινε ο τρίτος στην ιεραρχία μετά τον αυτοκράτορα και το σεβαστοκράτορα. Από το 14ο αιώνα το αξίωμα αποδιδόταν κυρίως σε ξένους πρίγκιπες.
	μέγας δομέστικος, ο
	Ανώτατος στρατιωτικός διοικητής. Το αξίωμα του μεγάλου δομέστικου αντικατέστησε σε απροσδιόριστο χρόνο το αξίωμα του δομέστικου των σχολών της Μέσης Βυζαντινής περιόδου. Κατά τον 11ο-12ο αιώνα ο μέγας δομέστικος διοικούσε τα ξεχωριστά στρατεύματα της Ανατολής και της Δύσης. Το 13ο αιώνα, ωστόσο, ο διαχωρισμός αυτός είχε εκλείψει. Ιεραρχικά τοποθετείται μετά τον πρωτοβεστάριο και το μέγα στρατοπεδάρχη, ενώ το 14ο αιώνα μετά τον καίσαρα. Ως ανώτατος τίτλος δινόταν επίσης σε στενούς συγγενείς του αυτοκράτορα.
	πιγκέρνης, ο
	Επίσης πικέρνης ή επικέρνης. Οινόχοος των ανακτόρων. Αξιωματούχος στην προσωπική υπηρεσία του αυτοκράτορα [πιθανώς από το λατινικό <i>pinerna</i> ή παράγωγο του επι-κεράννυμι, αναμειγνύω (κρασί)]. Στο ύστερο Βυζάντιο ο πιγκέρνης ήταν υψηλός τιμητικός τίτλος, ενώ το 14ο αιώνα αποδόθηκε σε εξαιρετικά σημαντικά πρόσωπα, όπως ο Αλέξιος Φιλανθρωπηνός.

Πηγές

Γεώργιος Παχυμέρης, *Συγγραφικαί Ιστορίαι*, Failler, A. (ed.), *Georges Pachymères. Relations historiques* (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 24/1-2, Paris 1984), σελ. 41.15-19, 125.17-127.6.

Νικηφόρος Γρηγοράς, *Ρωμαϊκή Ιστορία*, Bekker, I. - Schopen, L. (ed.), *Nicephori Gregorae Historiae Byzantinae* 1 (Bonn 1829), σελ. 89.3-13.

Zacos, G. - Veglery A., *Byzantine Lead Seals* I (Basel 1972), αρ. 2756.

Παραθέματα

Ο ιστορικός Γεώργιος Παχυμέρης αναφέρεται στην τύφλωση του γιου του Αλεξίου Στρατηγόπουλου, Κωνσταντίνου, από τον Θεόδωρο Β' (1258):

Δύο μέντοι γε τῶν μεγιστάνων τῶν ὀμμάτων στερεῖ, ὧν ὁ μὲν εἷς υἱὸς ἦν τοῦ Στρατηγοπούλου Ἀλεξίου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὃς ἠξιοῦτο καὶ κήδους—τὴν γὰρ ἀδελφιδὴν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ἐκείνου διδόντος, εἶχε—περιφανοῦς καὶ μάλα λαμπροῦ, ἄτερος δὲ ὁ Φιλῆς ἦν Θεόδωρος.

Γεώργιος Παχυμέρης, *Συγγραφικαί Ιστορίαι*, Failler, A. (ed.), *Georges Pachymères. Relations historiques* (CFHB 24/1-2, Paris 1984), σελ. 41.15-19.

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

Αναφορά του Παχυμέρη στις συνεχείς αποτυχίες του Στρατηγόπουλου εναντίον των δυνάμεων της Ηπείρου:

Ὁ μέντοι γε δεσπότης Μιχαήλ, νῦν μὲν καὶ ἀπὸ τούτων κολουθεῖς τῆς δυνάμεως—πλείστη γὰρ ἐχρᾶτο καὶ παρὰ τοῦ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπος τῆ συμμαχία—, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν τότε σεβαστοκράτορα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μεθ' ὕστερον τὰ πολλὰ κακωθεῖς, ὡς καὶ ἐν στενῷ καταστῆναι πάμπαν τῶν τε χωρῶν καὶ αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, πέμψας πρὸς Μαφρῆ, τὸν τῆς Πουλείας ῥήγα καὶ γ' ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἑαυτοῦ, καὶ πλείστην συμμαχίαν λαβῶν, παραδίδωσι τὰς δυνάμεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ Νικηφόρῳ—συμπράττων κάκεῖνος—, ὃς καὶ, συμβαλὼν περὶ τὴν Τρικώρυφον τοῖς ἀμφὶ τὸν καίσαρα καὶ μάχην συρράξας δεινήν, πλείστους τε πεσεῖν τῶν Νικαέων παρεσκεύασε, πλείστους τε καὶ ἄλλους οὖς μὲν φονεύσας, οὖς δὲ περισχῶν, καὶ αὐτὸν αἰρεῖ καίσαρα. Ὡς δ' αὐθις σπονδῶν γενομένων ἐλύετο, τότε μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν συμπράττει, περὶ ὧν αὐτίκα ῥηθήσεται, ὕστερον δ' αὐθις τοῖς δυτικοῖς προσβαλὼν αἰρεῖται πάλιν καὶ τότε παρὰ τοῦ δεσπότη Μιχαήλ πρὸς τὸν ῥήγα Πουλείας τὸν Μαφρῆ ἀποστέλλεται καὶ γε τῆ παρ' ἐκείνῳ δίδεται φυλακῆ· χρόνῳ δ' ὕστερον τῆς δεσποίνης Ἄννης, ἀδελφῆς οὖσης Μαφρῆ, ἀνταμείβεται.

Γεώργιος Παχυμέρης, *Συγγραφικὰ Ἱστορία*, Failler, A. (ed.), *Georges Pachymères. Relations historiques* (CFHB 24/1-2, Paris 1984), σελ. 125.17-127.6.

Μεταγενέστερος Βυζαντινὸς ἱστορικός περιγράφει τὸν θρίαμβο τοῦ Αλεξίου Στρατηγόπουλου μετὰ τὴν ἀνακατάληψη τῆς Βασιλεύουσας (1261):

Τρίτον, ἀντάξιον ἀποδοῦναι γέρας Ἀλεξίῳ τῷ Καίσαρι, ὅτι δι' αὐτοῦ Ῥωμαῖοις τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν ὁ θεὸς ἐχαρίσατο. τὸ δὲ ἦν θρίαμβον συγκροτηθῆναι πολυαθροπώτατον καὶ περιφανέστατον κελύσει τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν Καίσαρα πομπεῦσαι διὰ πάσης τῆς πόλεως, οὐ μόνον τοῖς τοῦ Καίσαρος παρασήμοις κοσμούμενον, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ στεφάνῳ πολυτελεῖ καὶ μικροῦ δέω λέγειν βασιλικῶ· ὃ δὴ καὶ γέγονε. προσετέταχε δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς διὰ μνήμης καὶ τὸ τοῦ Καίσαρος ὄνομα ἄγεσθαι ὁμοῦ τοῖς τῶν βασιλέων ἐν τοῖς ὑμνητηρίοις καὶ εὐφήμοις ἄσμασι πανταχῆ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἄχρῃς ἑνιαυτοῦ.

Νικηφόρος Γρηγοράς, *Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία*, Bekker, I. - Schopen, L. (ed.), *Nicephori Gregorae Historiae Byzantinae* 1 (Bonn 1829), σελ. 89.3-13.

Χρονολόγιο

τέλη 12ου ἢ ἀρχές 13ου αἰώνα: Γέννηση τοῦ Αλεξίου Στρατηγόπουλου

1252-1253: Ὁ Αλέξιος Στρατηγόπουλος λαμβάνει μέρος στὴν ἐκστρατεία τοῦ αυτοκράτορα τῆς Νίκαιας Ἰωάννη Γ' Βατάτζη ἐναντίον τῆς Ηπείρου

1255: Αποτυχημένη ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Τζέπαινας στὴ Ροδόπη. Ὁ Αλέξιος Στρατηγόπουλος πέφτει στὴ δυσμένεια τοῦ νέου αυτοκράτορα Θεοδώρου Β' Λασκάρως, ἐνῶ ὁ γιος τοῦ Κωνσταντίνου τυφλώνεται, κατηγορούμενος ἀπὸ τὸν αυτοκράτορα γιὰ προδοσία

1258: Ὁ Αλέξιος Στρατηγόπουλος φυλακίζεται ἀπὸ τὸν αυτοκράτορα Θεόδωρο Β'. Αποφυλακίζεται μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Θεοδώρου Β' (16 Αυγούστου 1258) καὶ λίγες ἡμέρες ἀργότερα ἐμφανίζεται νὰ συμμετέχει στὴν ἐξέγερση τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἀριστοκρατίας ἐναντίον τῶν κηδεμόνων τοῦ ἀνηλικίου διαδόχου τοῦ θρόνου καὶ υπέρ τοῦ Μιχαήλ Παλαιολόγου

1258-1259: Λαμβάνει μέρος στὴν ἐκστρατεία τοῦ σεβαστοκράτορα Ἰωάννη Παλαιολόγου ἐναντίον τοῦ Μιχαήλ Β' Δούκα τῆς Ηπείρου. Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς προάγεται στὸ βαθμὸ τοῦ μεγάλου δομεστικοῦ. Διακρίνεται στὴ μάχη τῆς Πελαγονίας (Ἰούλιος 1259)

1259-1260: Μαζὶ μὲ τὸν Ἰωάννη Ραοῦλ καταδιώκουν τὸν Μιχαήλ Β', πολιορκοῦν τὰ Ἰωάννινα καὶ στὴ συνέχεια καταλαμβάνουν χωρὶς ἀντίσταση τὴν Ἄρτα. Γιὰ τὴ συμβολή του στὶς ἐπιτυχίες αὐτές, ὁ Αλέξιος Στρατηγόπουλος παίρνει τὸ ἀξίωμα τοῦ καίσαρα

1260: Ὁ Αλέξιος Στρατηγόπουλος ἠττάται ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς Ηπείρου κοντὰ στὴ Ναύπακτο καὶ αἰχμαλωτίζεται. Απελευθερώνεται λίγο ἀργότερα, ὕστερα ἀπὸ τὴν υπογραφή συνθήκης εἰρήνης, καὶ ἐπιστρέφει στὴ Μικρὰ Ἀσία τὸ ἀργότερο

Αλέξιος Στρατηγόπουλος

στις αρχές του 1261

25 Ιουλίου 1261: Εκμεταλλευόμενος την απουσία της Λατινικής φρουράς, ο Αλέξιος Στρατηγόπουλος ανακτά την Κωνσταντινούπολη για τους Βυζαντινούς

1262: Ηγείται νέας εκστρατείας εναντίον του δεσπότη της Ηπείρου. Ηττάται για δεύτερη φορά και αιχμαλωτίζεται. Αποστέλλεται όμηρος στον Μανφρέδο της Σικελίας

1265: Ο βασιλιάς της Σικελίας ζητά και επιτυγχάνει την ανταλλαγή του Αλεξίου Στρατηγόπουλου με την Άννα-Κωνσταντία von Hohenstaufen, η οποία κρατούνταν στη Μικρά Ασία

Δεκέμβριος 1270: Τελευταία μνεία του ονόματος του Αλεξίου Στρατηγόπουλου σε έγγραφο στο οποίο εγκρίνει δωρεά για τη μονή Θεοτόκου Μακρινίτισσας

μεταξύ 1271 και 1275: Θάνατος του Αλεξίου Στρατηγόπουλου, πιθανώς στην Κωνσταντινούπολη